

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

Реньов Євген Владиславович,
аспірант кафедри конституційного права України,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого,
Україна, м. Харків
e-mail: evgrenev@gmail.com
ORCID 0000-0001-5791-0548

УДК 342.41(477)

КЛАСИФІКАЦІЯ ЦІННОСТЕЙ КОНСТИТУЦІЙНОГО ЛАДУ В КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

У статті розглядається ієрархічна складова засадничих цінностей конституційного ладу України. Виділяються рівні традиційних цінностей за загальноцивілізаційним підходом (на прикладі США та України). Проводиться аналіз класифікацій цінностей конституційного ладу України та пропонується авторський поділ за конституційним критерієм. Розглядаються існуючі в Україні проблеми, що перешкоджають практичному втіленню засадничих ідей, та можливі шляхи наближення громадян і суспільства до реалізації конституційно-правових ідеалів.

Ключові слова: цінності; конституційний лад; громадянське суспільство; українська державність; класифікація цінностей конституційного ладу.

Реньов Е. В., аспірант кафедри конституційного права України, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна, г. Харків.
e-mail: evgrenev@gmail.com ; ORCID 0000-0001-5791-0548

Классификация ценностей конституционного строя в Конституции Украины: теоретические аспекты

В статье рассматривается иерархическая составляющая основных ценностей конституционного строя Украины. Выделяются уровни традиционных ценностей согласно общецивилизационному подходу (на примере США и Украины). Проводится анализ классификаций ценностей конституционного строя Украины и предлагается авторское разделение по конституционному критерию. Рассматриваются существующие в Украине проблемы, препятствующие практическому воплощению основных идей, а также возможные пути приближения граждан и общества к реализации конституционно-правовых идеалов.

Ключевые слова: ценности; конституционный строй; гражданское общество; украинская государственность; классификация ценностей конституционного строя.

Постановка проблеми. Розвиток суспільства в процесі демократизації передбачає зміну системи цінностей, яка і є тим лакмусовим папірцем, що демонструє рівень демократичних перетворень. Загальна кількість традиційних цінностей українського народу може змінювати свою ієрархію залежно від багатьох критеріїв. При цьому взаємопов'язана система цінностей знаходить своє закріплення на конституційному рівні. У зв'язку з цим виникає актуальна потреба класифікації цінностей конституційного ладу України.

Аналіз досліджень. Значний внесок у розробку проблематики конституційного ладу та його базових цінностей зробила низка дослідників. Серед них Ю. Г. Барабаш, Н. А. Боброва, М. М. Бондарь, Ф. В. Веніславський, О. Г. Кушніренко, Ю. М. Тодика та ін. Суттєву науково-методологічну основу дослідження складають доробки вітчизняних учених у галузі ціннісної орієнтації суспільного життя: В. П. Колісника, О. В. Скрипнюка, В. В. Речицького та ін. Слід виокремити також праці зарубіжних науковців, зокрема, А. Сена, Ю. Хабермаса, Г. Йоаса, К. Вігандта.

Метою статті є аналіз загально визнаних ціннісних орієнтацій українського суспільства в умовах глобалізаційних процесів і розробка авторської класифікації базових цінностей конституційного ладу України.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж приступити до вимірювання цінностей та опису їх зміни, варто з'ясувати зміст терміна «цінність». «Цінність» є універсальною, багатовимірною, такою, що охоплює всі сфери й рівні життєдіяльності, категорією. Вона є сутністю і водночас умовою повноцінного буття об'єкта, який став носієм певних суспільних відносин, а тому цінності є об'єктами інтересів людини. Цінність має філософський, соціологічний, правовий аспекти і виражає переваги, орієнтації, інтереси окремих осіб, груп і прошарків суспільства.

Необхідно зазначити, що у літературі існує чимало визначень цього поняття. Наприкінці 60-х років один соціолог спробував їх порахувати (Ніклас Луман, 1969): у 400 фахових публікаціях, прямо пов'язаних із тематикою цінностей, містилося 180 різних визначень. Якби хтось спробував порахувати їхню кількість сьогодні, то до них, певне, додалося ще кілька десятків. Щоправда, більшість усталених у науці визначень мають спільне ядро, виявлене ще на початку 50-х років американським дослідником цінностей Клайдом Клакгоном, інспірованим ранніми працями з філософського доробку Джона Д'юї: «цінність є експліцитно сформульованою або імпліцитно прийнятою концепцією бажаного, яка характеризує індивіда або групу, впливаючи на вибір доступних способів дії її засобів та цілей» [1, с. 412].

Великий інтерес у досліджуваному питанні викликає надрукована у 1994 р. праця одного з найвидатніших американських соціологів та політологів Денієла Янkelовича «Цінності американця», у якому він проаналізував два рівні найбільш важливих традиційних цінностей. Перший рівень – цінності, які залишаються «міцними й сталими», продовжують зберігати привабливість для більшості американців. Другий ряд складають цінності, про які

Д. Янкелович обережно говорить, що вони змінилися впродовж останнього часу [Див.: 2, с. 540]. На перший рівень цінностей вийшли «свобода»; «рівність перед законом»; «рівність можливостей»; «чесність»; «досяжність» (як віра в ефективність індивідуальних зусиль: переконаність у тому, що освіта та наполеглива праця дадуть необхідний результат); «відданість батьківщині»; «демократія» як впевненість в тому, що правління має бути засновано на думці більшості; «американська винятковість» як впевненість в особливому моральному статусі та місії Америки; «піклування про інших», точніше – висока оцінка піклування про інших (сім'ї або етнічної групи); піклування про спільноту; «релігія» та «удача» .

На думку Д. Янкеловича, ці цінності мають видатну історію та багатомірові умови зміни життєвого стилю країни, надають американській культурі власне обличчя. Сполучені Штати Америки – країна багатогранна у географічних, етнічних, економічних та політичних відносинах. Та тим не менше, це маленький блок цінностей, що об'єднує американців у єдиний народ та єдину націю [2, с. 541].

А ось які цінності піддавалися зміні, та ось що з ними сталося. «Поняття обов'язку»: моральні зобов'язання одних людей по відношенню до інших цінуються менше, ніж раніше. «Соціальний конформізм»: підтримка наслідування інших цінностей нижча, ніж раніше. «Респектабельність»: символи коректної поведінки особи, яка належить до певного класу, цінуються менше. «Суспільна мораль» (дотримання правил суспільної поведінки): тепер теж цінується слабо. «Плюралізм»: люди з більшою готовністю сприймають відмінності в національній належності та національному життєвому стилі. «Сім'я»: сімейне життя цінується високо, але при цьому розширюються уявлення про сім'ю і вона виходить за межі традиційної нукліарної форми. «Відносини між чоловіком та жінкою»: відбувається перехід від рольових обов'язків до взаємної відповідальності. «Права жінок»: більш високо цінуються досягнення жінок, які є результатом їх власного вибору, а не виконання ролей, продиктованих суспільством. «Трудова етика»: праця починає розглядатися не як моральна цінність, а як джерело власного задоволення. Описана вище Д. Янкеловичем картина цінна тим, що вона представила загальний каталог базових цінностей, які підтримуються більшістю американців, і в цілому доволі точно відображає напрям трансформації ціннісного рівня в умовах переходу від індустріального до постіндустріального суспільства [2, с. 542].

Аналізуючи українські ціннісні орієнтири, помічаємо, що вони більш наближені до загальноєвропейських. Так, Ю. Ю. Щербакова зазначає, що найбільш значущою для населення України є цінність безпеки, друге й третє місце посідають універсалізм і доброзичливість, четверте, п'яте – традиція та конформність. Шосте місце посідає самостійність, сьоме – влада, восьме – досягнення, а на дев'ятому й десятому місцях – гедонізм та стимуляція [3, с. 103].

Саме врахування вищевказаних цінностей, які становлять ядро громадянського суспільства держав, може виявлятися в правових вимірах на найвищому

рівні. Так, у конституціях як основних законах закріплюються базові цінності. Пострадянським країнам притаманні цінності, зосереджені у основних законах, якраз у перших розділах, як засади конституційного ладу.

Загально визнано, що саме засади конституційного ладу є найважливішим об'єктом конституційного регулювання. Це справді так, адже засади закріплюють: 1) керівні, основні для різноманітних суб'єктів конституційного права, принципи; 2) *базові цінності, на які суспільство орієнтується в розвитку конституційного ладу*; 3) конституційно-правові норми і інститути, через які ці принципи та цінності дістають своє безпосереднє обґрунтування, закріплення і які зумовлюють їх юридичне значення. Таким чином, можна вважати, що засади конституційного ладу – це система, у якій базові цінності є основою принципів, а принципи конкретизуються в інститутах і нормах, що в цілому надає системі правового значення.

Базові цінності конституційного ладу України є концентрованим втіленням найбільш значущих для українського суспільства ідей та прагнень. Вони є своєрідним суспільним ідеалом, а тому реально здатні стати консолідуючою основою усього Українського народу, вважає Ф. В. Веніславський [4, с. 281].

Конституції сучасних демократичних держав декларують такі важливі соціальні цінності, як права і свободи людини, приватну власність, демократичні інститути публічної влади, організацію їх співпраці, місцеве самоврядування тощо, що є, власне, стрижнем ліберально-демократичної ідеології. Цієї ж позиції дотримується Ю. М. Тодика вказуючи, що: Конституція є не тільки Основним Законом, головним юридичним джерелом, а й ідеологічним документом, що визначає напрям розвитку держави і суспільства [6, с. 23]. Ф. В. Веніславський під базовими цінностями конституційного ладу розуміє ті політико-правові та моральні ідеали, яких народ як єдине джерело влади прагне досягти в процесі державотворення та конституційного будівництва в Україні та які знайшли своє відображення в Преамбулі Конституції України та нормах-принципах, що складають засади конституційного ладу [5, с. 101].

Системний аналіз тексту Конституції України дозволяє віднести до найбільш важливих, загально визнаних суспільних цінностей свободу, права людини, справедливість, моральність, гуманізм, демократію, верховенство права, правове обмеження влади, плюралізм та низку інших основоположних ідей. Адже саме вони зумовлюють демократичність правового статусу особи, демократичні процедури формування, організації та функціонування державної влади, взаємодію її різних органів, вільну діяльність інститутів громадянського суспільства тощо. У своїй сукупності вони складають базові цінності конституційного ладу України, тобто ті політико-правові та моральні ідеї і принципи, які відображають існуючі в українському суспільстві ідеали, покладені в основу всього конституційно-правового регулювання.

Якщо вдаватися до класифікацій базових цінностей конституційного ладу, виділяються цінності, які закріплені виключно в Преамбулі Конституції України та у розділах Конституції.

Так, Ю. М. Тодика подає таку класифікацію базових цінностей конституційного ладу: а) *моральні цінності* (усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попереднім, нинішнім та прийдешнім поколіннями); б) *цінності соціального миру* (піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України); в) *історичні цінності* (спираючись на багатовікову історію українського державотворення); г) *цінності правонаступності* (керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року); д) *цінності благополуччя* (дбаючи про забезпечення прав і свобод та гідних умов її життя); е) *державно-правові цінності* (виражаючи суверенну волю народу) [6, с. 23]. Всі цінності взаємопов'язані та беруть свій початок з необхідності забезпечення прав та свобод людини і громадянина, народовладдя.

Інший ієрархічний поділ пропонує Ф. В. Веніславський: *моральні цінності* (Конституція України приймалася з усвідомленням відповідальності перед Богом, власною совістю, попереднім, нинішнім та прийдешнім поколіннями), *цінності демократії* (Конституція України є вираженням суверенної волі народу; її прийнято з прагненням розвивати і зміцнювати демократичну державу; народ проголошено єдиним джерелом влади, а людину, її права і свободи – найвищою соціальною цінністю), *історичні цінності* (Конституцію України прийнято, спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення), *гуманістичні цінності* (Конституцію України прийнято в інтересах громадянського суспільства в цілому та кожної людини зокрема; людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку визнано в Україні найвищою соціальною цінністю), *загальносоціальні цінності* (Конституція України приймалася з метою зміцнення громадянської злагоди на землі України; людину, її права і свободи визнано найвищою соціальною цінністю), *державно-правові цінності* (Конституцію України прийнято на основі багатовікової історії українського державотворення та з метою розвитку і зміцнення правової держави; закріплено принципи поділу влади та верховенства права), *цінності наступництва* (Конституцію України прийнято на основі багатовікової історії українського державотворення та керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 р., який, у свою чергу, ґрунтується на Декларації про державний суверенітет України від 16.07.90 р.), *цінності добробуту* (Конституцію України прийнято з турботою про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя та з прагненням розвивати і зміцнювати соціальну державу) [5, с. 101].

О. Г. Кушніренко вказує, що Основний Закон України закріпив велику кількість базових цінностей, які умовно можна поділити на кілька груп:

– *цінності конституційного ладу, що стосуються людини та громадянина, громадянського суспільства* (народовладдя; єдине громадянство; консолідація та розвиток української нації та інших етносів; визнання людини найвищою соціальною цінністю; громадянське суспільство);

– *цінності конституційного ладу, що стосуються української державності* (правова, соціальна державність; суверенітет, незалежність і демократичність

держави; унітаризм; цілісність і недоторканість території України; республіканська форма правління; оборона України, захист її суверенітету; забезпечення економічної та інформаційної безпеки України);

– *цінності конституційного ладу, які відносяться до державних органів та органів місцевого самоврядування* (поділ державної влади; визнання й гарантування місцевого самоврядування; неприпустимість використання Збройних Сил України та інших військових формувань для обмеження прав і свобод громадян або з метою повалення конституційного ладу);

– *цінності конституційного ладу, які відносяться до інших сфер суспільного буття* (верховенство права; справедливість і рівність; пріоритет норм міжнародного права над нормами національного права; природні ресурси як виключне право власності Українського народу та деякі інші) [7, с. 44].

Позаяк Конституція є актом громадянського суспільства і держави, ми пропонуємо наступну класифікацію: поєднання цінностей конституційного ладу, що відносяться до засад громадянського суспільства, та цінностей конституційного ладу, що стосуються української державності, що й створює власний нормативний код – «Україна».

Слід зазначити, що хоча в Конституції України поняття «громадянське суспільство» не згадується, це не означає, що Основний Закон не врегульовує відносини між громадянським суспільством та державою. На думку В. В. Речицького, головним критерієм для розмежування двох сфер – громадянського суспільства і держави – є відмінність їх пріоритетів. Якщо для держави такими пріоритетами залишаються безпека, стабільність, порядок і захищеність, то для громадянського суспільства пріоритетами стають свобода, ініціатива, динамізм і спонтанна активність [8, с. 90].

Пов'язують *свободу* з цінностями людства й сучасні вчені. Зокрема, зарубіжні дослідники зазначають, що «до вищих цінностей, щодо яких зараз на Заході існує досить висока однастайність, належать свобода, справедливість, безпека та прогрес». При цьому справедливість змістовно пов'язується з рівноправністю, а безпека характеризується як «свобода від страху за свободу» [9, с. 167]. Серед вітчизняних учених також поширена концепція щодо існування «системи цінностей, яку виробило людство у процесі свого розвитку», з акцентуванням уваги на тому, що «у соціальному та особистому житті фундаментальну роль відіграють такі цінності: свобода, відповідальність, рівність, справедливість». У послідовності переліку цих цінностей чітко простежується логічний зв'язок між свободою та відповідальністю, як засобом її охорони і водночас обмеження, а також між рівністю та справедливістю, які є взаємозалежними і взаємозумовленими [10, с. 150].

Таким чином, свобода, поряд з рівністю, справедливістю та іншими політико-правовими, демократичними концептами, належить до тих «вічних цінностей», до яких суспільство прагнуло в різні історичні епохи. Слід зазначити, що в різних умовах вони набувають різного значення, тобто їх зміст не є статичним, а схильний до перманентних змін діалектичного характеру, відповідних розвиткові конституціоналізму в конкретній країні. Зокрема, зміст

цих категорій також відрізняється особливостями в українських реаліях, українському конституціоналізмі.

Із перелічених категорій найбільше потребує своєї конкретизації з юридичної точки зору «свобода», оскільки це запозичена юриспруденцією філософська категорія і, крім того, саме вона найближча до юридичних фікцій. Слід зазначити, що Платон, міркуючи про свободу як про «благо демократії і до чого вона прагне», застерігає, що «саме це її й зруйнує». Адже надмірна свобода, – стверджує філософ, – і для окремої людини, і для держави перетворюється на надмірне рабство, «інакше кажучи, з крайньої свободи виникає найбільше і найлютіше рабство». Водночас свобода більше, ніж інші демократичні цінності, потребує захисту, оскільки через об'єктивні та суб'єктивні чинники понад усе зазнає посягання [10, с. 151].

Аксіоматичним є визнання цінності свободи як для окремої особи, так і для всього суспільства.

Отже, свобода є цінністю й такою ж важливою основою правової держави, як і рівність та справедливість. Тому, на нашу думку, свободу, перш за все необхідно розглядати як основоположний принцип держави, відповідно до якого має формуватися громадянське суспільство і будуватися правова держава. Тільки за умови забезпечення свободи можливий розвиток людини як індивіда, особистості, а також розвиток суспільства.

Відомий сучасний теоретик справедливості американський філософ Дж. Ролз вважав, що основою конституційної демократії є справедливість, що розуміється як чесність. Суспільство ним розглядається як кооперативне підприємство задля взаємного блага, а фундаментальною особливістю впорядкованого людського суспільства є його справедливий устрій. Безумовно, питання справедливості в сучасних умовах розвитку українського суспільства надзвичайно актуальне. І це пов'язано насамперед із необхідністю подолання спадщини минулих часів, яка багато в чому є неприйнятною і перешкоджає розвитку сучасного суспільства, а також з необхідністю збереження успадкованих відносин, що в умовах політичних, правових, економічних та інших соціальних змін суспільна свідомість нерідко сприймає як несправедливість [11, с. 73].

Якщо характеризувати цінності конституційного ладу, що стосуються української державності, то в першу чергу слід назвати суверенітет та незалежність.

Існуючі відмінності між такими публічно-правовими явищами і поняттями як «суверенітет» і «незалежність» у країнах Центральної та Східної Європи зумовлені їх історичними та політичними особливостями. Навпаки, у країнах Західної Європи інтеграція в Євросоюз фактично знищила розбіжності в розумінні їх змісту. Що ж стосується України, то тут все ще зберігає доктринальну силу застаріле (радянське) уявлення про «незалежність» і «суверенітет». Суверенітет у конституційному праві є однією з передумов формування держави в цілому, важливим атрибутом конституційного устрою сучасної держави. Саме тому він потребує чіткого нормативного визначення та забезпечення гарантіями на найвищому юридичному рівні. Категорія суве-

ренітету є ключовою для розуміння сутності держави, вона закладає базис державності як політико-правового явища [12, с. 52].

Наступною базовою цінністю конституційного ладу України є унітаризм. О. Г. Кушніренко зазначає: «Унітаризм є однією з двох форм державного устрою, елементом, який відображає спосіб адміністративно-територіальної організації держави, поділ її на складові й розподіл влади між цими частинами та між самою державою. Нині 170 державам (з понад 220) притаманна унітарна форма територіально-політичної організації» [13, с. 17].

Саме вказані цінності є основою створення та діяльності Української державності. Вони закріплені як у Преамбулі Конституції України, так і в першому розділі Конституції України.

Висновок. Чимало цінностей українського суспільства, отримали своє закріплення на рівні Конституції України. Конституційний лад, який становить фундаментальну основу Конституції України, уособлює базові цінності. Розглядаючи сучасні класифікації базових конституційних цінностей, слід керуватися саме поєднанням цінностей конституційного ладу, що відносяться до засад громадянського суспільства, та цінностей конституційного ладу, що стосуються української державності. Найвищими ієрархічними цінностями є свобода та справедливість (цінності громадянського суспільства) та суверенітет, незалежність і унітаризм (цінності, що стосуються української державності). Саме вони виступають засобом зближення особистостей, культур, народів та універсальним інструментом досягнення соціальної злагоди та миру.

Список літератури:

1. Культурні цінності Європи / за ред. Ганса Йоса і Клауса Вігандта ; пер. з нім. – Київ : ДУХ І ЛІТЕРА, 2014. – 552 с.
2. Баталов Э. Я. Американская политическая мысль XX века / Э. Я. Баталов. – Москва : Прогресс-Традиция, 2014. – 616 с.
3. Щербак Ю. Ю. Цінності об'єднаної Європи : монографія / Ю. Ю. Щербак. – Київ : ВЦ «Академія», 2014. – 207 с.
4. Веніславський Ф. В. Конституційні цінності як основа консолідації українського народу / Ф. В. Веніславський // Вісник Нац. ун-ту «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, фін. право. – 2014.– № 4 (23). – С. 281–283.
5. Конституційне право України в схемах і дефініціях : навч. посіб. для студ. юрид. вузів та факультетів / за ред. Ф. В. Веніславського. – Харків : Право, 2014. – 376 с.
6. Тодыка Ю. Н. Основы конституционного строя Украины : монография / Ю. Н. Тодыка. – Харьков : Факт, 2000. – 176 с.
7. Кушніренко О. Г. Поняття, природа і види конституційних цінностей / О. Г. Кушніренко // Конституція як основа правової системи: VIII Тодиківські читання : зб. тез наук. повідомл. міжнар. наук. конф. молодих учених, аспірантів і студентів / за ред. А. П. Гетьмана. – Харків : ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – С. 44–45.
8. Речицкий В. В. Символическая реальность / В. В. Речицкий. – Луганск : ВНТЛ-Классика, 2007. – 732 с.
9. Аллан Т. Р. С. Конституційна справедливість. Ліберальна теорія верховенства права / пер. з англ. Р. Семківа. – Київ, 2008. – 385 с.
10. Крусян А. Р. Сучасний український конституціоналізм / А. Р. Крусян. – Київ : Юрінком Інтер, 2010. – 560 с.

11. Кушніренко О. Г. Справедливість як базова цінність конституційного ладу / О. Г. Кушніренко // Вісник Конституційного Суду України. – 2013. – № 3. – С. 73–83.
12. Ковтун В. І. Гарантії державного суверенітету України: конституційні аспекти: монографія / В. І. Ковтун. – Харків : Фактор, 2014. – 216 с.
13. Кушніренко О. Г. Унітаризм як базова цінність конституційного ладу України / О. Г. Кушніренко // Віче. – 2012. – № 2. – С. 17–19.

Renov I. V., Postgraduate student at the Department of Constitutional Law of Ukraine, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: evgrenev@gmail.com ; ORCID 0000-0001-5791-0548

Classification of the values of the constitutional order in the constitution of Ukraine: theoretical aspects

The development of society in the process of democratization involves changes in the value system, which is the litmus test that shows the level of democratic transformations. Total number of traditional values of Ukrainian people can change their hierarchy depending on a number of criteria with the interconnected system of values finding their fixation at the constitutional level. In this regard, there is an urgent need for providing a classification of values of the constitutional order of Ukraine.

A number of researchers made a significant contribution to the development of problems of the constitutional order and its basic values. They include Yu.G. Barabash, N.A. Bobrova, M.M. Bondar, F.V. Venislavskiy, O.G. Kushnirenko, Yu.M. Todyka and others. Works of domestic scientists in the field of value orientation of public life (V.P. Kolisnyk, O.V. Skrypniuk, V.V. Rechytskyi and others) form a significant scientific and methodological basis of the research. It is also necessary to note works of foreign scientists, in particular, A. Sen, J. Habermas, G. Joas, K. Vihandta, etc.

The objective of the article is analysis of generally defined value orientations of Ukrainian society in the conditions of globalization processes and provision of the author's classification of the basic values of the constitutional order of Ukraine.

Systematic analysis of the text of the Constitution of Ukraine allows identification of freedom, human rights, justice, morality, humanism, democracy, rule of law, legal limit of power, pluralism and a number of other fundamental ideas as the most important and widely accepted social values. After all, they contribute to the democratic nature of the legal status of a person, democratic procedures of the formation, organization and functioning of the state power, interaction of its various bodies, free activity of the institutes of civil society, etc. Taken together, they constitute the basic values of the constitutional order of Ukraine, i.e. the political, legal and moral ideas and principles that reflect the ideals existing in Ukrainian society that underly the entire constitutional and legal regulation.

If to describe the very characteristic of the values of the constitutional order concerning the Ukrainian statehood, we should first determine sovereignty and independence. Sovereignty in the constitutional law is a prerequisite for the formation of the state in general, an important feature of the constitutional structure of the modern state. That is why it needs a clear legal definition and provision with guarantees at the highest legal level.

Given a large number of values of Ukrainian society, much of them received their fixation at the level of the Constitution of Ukraine. The constitutional order being the fundamental basis of the Constitution of Ukraine represents the basic values. Given the current classifications of the basic constitutional values, one should be guided by a combination of values of the constitutional order relating to the principles of civil society and values of the constitutional order concerning the Ukrainian statehood. The highest hierarchical values have been characterized: freedom and justice as the values of civil society; sovereignty, independence and Unitarianism as the values relating to the Ukrainian statehood. These values are the means of rapprochement between individuals, cultures and nations and an universal instrument to achieve social harmony and peace.

Key words: classification of the values of the constitutional order; values.

Надійшла до редколегії 06.11.2015 р.